

ВСЕСБИТ

1871

В = С = Е = М

ГОСУДАРСТВЕННЫМ
КООПЕРАТИВНЫМ И
ЧАСТН. ОРГАНИЗАЦ.

**Запомните, что самые ЛУЧШИЕ
и ДЕШЕВЫЕ ЗЕРКАЛА**

имеются на вновь открытой государ-
ственной зеркальной фабрике

„Красный зеркальщик“

при Харьковском Комборьбесе

Адрес: Дмитриевская 29, телефон 46-51

1-я В ХАРЬКОВЕ СПЕЦИАЛЬНАЯ
ЛАБОРАТОРИЯ

„ДИЕТИЧЕСКОЕ ПИТАНИЕ“

Натуральные, лечебные, очи-
щенные и профильтрованные

ПИВНЫЕ ДРОЖЖИ

ЕЖЕДНЕВНО СВЕЖИЕ

(жидкие и в таблетках)

Вернейшее средство от малокровия,
фурункулеза, чирей, прыщей, нарывов,
худосочия, неврастения, кишечных и др.
заболеваний. Признано лучшими про-
фессорами Ленинградск. клиник и больниц.

— Отпускаются —

по рецептам и без рецепта врача.
Харьков, ул. Свердлова, (б. Екатерино-
славская) № 19. Иногородним высыл.
в таблетках не менее 12 трубок при
задатке в 2 рубля.

== СЕРГИЕВСКАЯ ПЛОЩАДЬ ==
(БЫВШЕЕ ПОМЕЩЕНИЕ ПЕРЕДВ. МУЗЕЯ)

**СЕГОДНЯ И ЕЖЕДНЕВНО С 10 ЧАС. УТРА ДО 11 ЧАС. ВЕЧЕРА
О Т К Р Ы Т А**

НАУЧНО-ПОКАЗАТЕЛЬ

зоологическая

РАЗНЫХ ЗВЕРЕЙ

ЭКСПУРСИИ ДОПУСКАЮТСЯ СО
СКИДКОЙ ПО ОТНОШЕНИЯМ
ЭКСПУРСБЮРО

НАЯ ПЕРЕДВИЖНАЯ

В Ы С Т А В К А

И ЖИВОТНЫХ

КОРМЛЕНИЕ ЗВЕРЕЙ ЕЖЕ-
ДНЕВНО В 8 ЧАС. ВЕЧЕРА

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДЕ!!!

**ВЗАМЕН МЫЛА И ЩЕЛОКА
СТИРАЛЬНО - МЫЛЬНЫЙ ПОРОШОК**

„УКРАИНКА“

ф-ки „Трудовой Химик“ Гостреста
„ХАРГОСХИМКОМБИНАТА“

Цена за коробку 400 гр.—17 коп.

Содержит мыла 25%, щелока 35%.

Вполне заменяет МЫЛО и ЩЕЛОК, не содержит веществ, вредно
действующих на кожу. Также незаменим ДЛЯ СТИРКИ БЕЛЬЯ
и проч. хозяйственных нужд.

Имеется во всех аптеках и магазинах САНИТАРИИ и ГИГИЕНЫ
Х. Ц. Р. К и Т. П. О.

Руководствуйтесь способом употребления, указанным на коробке.

№ 12
18-го березня
1928 року

В СЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ВЕЛИКА ДИСТАНЦІЯ

ТРИДЦЯТЬ років! Скільки гігантських подій, скільки великих зворушень, яка велика боротьба і які грандіозні перемоги сменують путь робітничої класи нашого Радянського Союзу протязі цих трьох десятиліть!

Яка велика дистанція від маленького будиночку на околиці Мінська, де під загрозою що-хвилинного арешту зібралися 9 чоловіків проголосити російську соціал-демократичну партію, і до наших днів, коли більше ніж мільонна партія, два мільони комсомольців на чолі десятків мільонів робітничих та революційних селянських мас керують найбільшою у світі державою!

Яка величезна дистанція від перших, ще на досвіді не перепробованих, ще невпевнено сказаних слів першого маніфесту першого з'їзду нашої партії,—до гасел, що пронизали, зворушили весь світ, до програм і справ Комуністичної партії та її дитини—Комуністичного Інтернаціоналу.

Велика пугь, велика дистанція 9 чоловіків 30 років тому проголосили початок нашої партії. Деякі з них уже померли. Деякі давно вже одійшли від революційного руху. Деяких уже нема, а ті живі... Але живе, бореться і пермагає велика багатомільонна пролетарська армія, що виросла з першого з'їзду дев'ятох.

Скільки лиха, скільки численних труднощів, скільки страждань пережила, перенесла велика партія! Скільки раз на важких піднесеннях, на крутих поворотах дехто втрачав рівновагу, вагався і виходив з лав борців! Скільки раз провокатори, що пролізали до партійних лав, зраджували десятки й сотні найвідважніших, найчесніших революціонерів! Скільки розстріляних, скільки повішених, скільки загинуло по тюрмах, скільки складало свої голови в далекій каторзі! Скільки тяжка, часто многострадницька путь...

І все ж нині струшує основи всього капіталістичного світу, руху старі підвалини, творить нове невидане, велика, всесвітня, багатомільонна комуністична партія. Те, що огняним гаслом було в устах перших піонерів, те, що здавалося справою великого, прекрасного, але далекого майбутнього, те, до чого ніхто не міг собі додумати—нині справжня повсякденна справа. А дехто з тих, що розпочали цю велику справу, тепер по той бік боротьби, по той бік революції. Це—діалектика.

В далекому Мінську, на околиці міста, в маленькій хатинці 9 чоловіків, що прибули з кількох міст царської імперії, заклали фундамент першої соціалістичної організації. І в перші ж дні після першого з'їзду всі 9 потрапили до царської тюрми. Та зважаючи на це, такий був великий потяг пролетаріату до

організації, настільки революційна була вже робітничая свідомість, що з цього невеличкого з'їзду дев'яти швидко почав зростати великий робітничий рух. Організатори першого з'їзду сиділи в тюрмі. Але день 14 березня 1898 року став днем нового життя, днем початку революційної перебудови величезної царської держави.

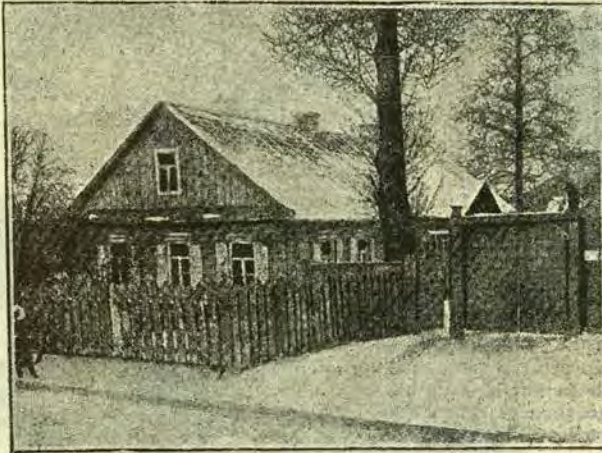
Тяжко було в перші дні, важко було дрібним, розпорошеним групкам революціонерів об'єднатися, вироблювати правильні гасла, ставати на чолі чим раз революційніших робітничих мас. Дехто вже на початку почав озиратися на жандарську нагайку, дехто вже в перші дні пробував пом'якшити, розрідити великий пролетарський рух, що розпочався. Та великий був уже пролетарський нагніт, надто гостро революціонізувало пролетарську свідомість царське буття. Крок по кроці, цеглина по цеглині,—складався й міцнішав, цементувався фундамент революції. Минуло всього лише 5 років після 1-го з'їзду, а на чолі широкого вже робітничого руху стояв Ленін, Плеханов, і на другому з'їзді вже викувували програму майбутньої пролетарської революції.

Що значить тепер в устах комсомольця „соціалдемократ“? Ми не знаємо тепер найгіршої лайки, найганебнішого назвища. І не дивно, бо під цією назвою

тепер у всьому світі працюють на буржуазію вартові пси капіталізму. Але перший з'їзд нашої партії називався з'їздом російської соціал-демократичної партії, а члени нашої партії називалися соціал-демократи. І це була почесна назва. Лише згодом, коли все наочніше та наочніше стало, що під цією назвою буржуазія намагається приховати своїх лакуз, наша партія одкинула, викинула цю назву і стала зватися Комуністичною партією більшовиків.

Сьогодні, в дні тридцятиліття нашої партії, хай згадають наші молоді революціонери перший з'їзд російської соціал-демократичної робітничої партії. Нехай згадають вони, що на цьому першому з'їзді зародилася наша партія і з гаслами цього першого з'їзду розпочала боротьбу з царатом. Нехай іде й ще раз звернеться наш зір до того далекого часу, коли карами та катуванням відповідав царат за саму приналежність до партії. Нехай наша молодь вивчить усю велику путь, що її пройшла партія, нехай простежать вони всі великі етапи її боротьби.

Треба знати історію нашої партії, треба вивчити всю її життєву путь. Тільки таким способом можна буде дізнатися, в чому сила наша нині, можна буде дізнатися, як будував Ленін Велику Комуністичну Партію.

Будинок у Мінську, де відбувався 1-й з'їзд РСДРП

ДАЛЕЧІНЬ КЛИЧЕ

Новела М. Димного

I.

ШТОРМ знявся раптово. Раптом з океана подув низовий зюдвест. Баркаси зірвало з котви й понесло: в далечінь, на море, ближче до океана. Антін спускав останній край невода і задалегodi смакував солодощі цигарки, що зараз западуть. Та оді вало баркаса набік, з простягнутою рукою лишився Антін, невід пішов наниз. Першої хвилини Антін не усвідомив, не вчув небезпеки, і стояв так: з простягнутою рукою, мов пам'ятник, наче магiчно показував на таємну морську далечінь. А потім кинувся до весел.

Стояло бабине літо. Сонце, як щедра господарка, обдарювало теплинню і тільки через рибальську звичку Антін узяв із собою кожуха. Тепер, коли баркаса односило далеко на море і везенькою смужкою став мол біля пристані, Антін злякався. Вітер ірвав йому легку бороду, розвіваючи її, мов очеретяну купу біля притоки. Сорочка драна, брудна й дупка штанив, оголивши загорілу, бронзову спину. І в спину голками, — тонюнькими й гострими, востромилися вітрові удари, обмочені морською піною.

Сонце вже не огрівало. Бурхливе море вже взялося сивопінними бризками і з сірого неба на брудний потік спустилася рудувата заслона. Вона, рудувата заслона, вкрила обрійну далечінь та силует берега, і на Антонове серце наганяла холодного остраху, а шкіру кидала в холод. Тоді Антін поклав одягти кожуха. Одягаючися він змагався з вітром, що виривав із рук кожуха, як іноді лайлива дружина, не пускаючи чоловіка з дому, не дав йому одягтися. Це він згадав за жінку через те, що вона не пускала його на ці лови. Вона прохала його піти з нею до шуряка, де народився син.

Дружина, — хора, прибита хоробою й страхом перед смертю, що відчувала її особливо, коли приходила хороба, замарила про хрестини. Вона говорила про них Антонові після роботи, за обідом — довго й часто. Вона хотіла стати за хрещену матір, як інколи бездітні жінки хочуть бути за матір. Та Тетяна, Антонова дружина, знала, що вона більше не матиме дітей і разом з тим почувала, що її син одірваний школою й комсомолом, починає вже відходити від неї. Плекала надію на маленьку дитину і раділа стати хоч за хрещену матір.

А Антін не хоче йти з нею на хрестини.

Почасти вона раділа цьому. Певне вже не п'є чоловік, коли й з такого випадку не радий випити. Але ця жадоба, те, що він цілковито віддає себе морському полюванню, глибше й гостріше хвилювало її хоре серце.

Одну жадобу заступила друга, замість горілки стало море. Вона жіночим своїм чуттям знала згубність морської стихії і добре пам'ятала першу повідь, коли тільки народився її рожевогубий Миколка: вода затопила всю місцевість надморської слободи і вона з сином притулилася у родичів. Як тяжко було заробляти кошійки, одкладати на нову хатину, на обстанову... Вона боялася стихії, — і зараз що-разу, коли Антін ішов на море. На гладенській зацісі її чорного волосся проклала собі шлях сивина. То були сліди її хороби, наслідки її мук. І в цій сивині були думки про смерть, про Миколку, про чоловіка. До чоловіка вона тяглася ще дужче, часто ревнуючи його до кожної жінки, навіть ролички. За Миколку вона боялась, що дійде він гарного життя, а коли ще й Антона не буде, то зовсім тяжко стане хлопцеві...

Усі ці думки спали Антонові в голову, бо він знав думки дружини, як знають чоловіки все лихо од своєї балакучої жінки, а всі жінки балакучі. А коли проходила хороба, дружина ставала безмірно балакуча: зчувала вона з язика свої думки, здувала їх легко й швидко, як од подиху розлітається с рий допух — жіночине часте ворожіння на допусі! Чи жити їй, чи вмерти? Через те й знав Антін про думки своєї дружини, і лише тепер зрозумів,

що багато в її словах правди, що й справді не треба було виїжджати в чисте море.

Але кожуха все ж надіто, тепло приємно обгорнуло Антонове тіло, і хоч баркаса дуже похилило набік і дві чи три хвилі залили його, та Антін напосів на весла і сміливо кидаючи виклика штормові, шорсткими, шершавими руками все гріб і гр.б. На Антоновім обличчі одбивалися синім переживанням тверді гулі, борлак чітко виступив над горлячкою і стирчав горбом. Вся Антонова постать надміру напружилась, бо вітер дужчав і зусилля на веслах пропадало марно. Годину й дві, а може й шість годин, так тяжко було і так утомився Антін. Він змагався з течією і неначе лишався на місці. Він гнав баркаса до берега проти хвиль, хвилі були потужніші, вони не мали на руках таких мозолів, як весляр, їхні груди блищали срібною лускою і були високі та пружисті: вони й одкидали баркаса далеко в море. Руда заслона торкалася Антонової голови. Заслона спускалася нижче, обгортаючи тіло

Смлякор Кошчунів

Вежа пожежної команди ст. Люботин, Харківської округи

Фото Ратая

Будинок Комосвіти, де відбувся тираж

ТИРАЖ ЗОЛОТОЇ ПОЗИКИ

У КИЇВІ відбувся тираж другої державної виграшної позики 1926 року.

Увесь майдан біля будинку Комосвіти повнісно велика юрба людей. Всі приміщення будинку, хори, сходи, все переповнено людьми. Велика черга стоїть на вулицях біля будинку, що продають облигації. Кіоски ледве встигають задовольняти охочих купити облигації.

Юрба з великим напруженням чекає тиражу.

Загуло колесо, забряжчали патрони. Піонери виймають патрон з виграшем та передають голові комісії. Тиша, всі стримують подих.

Голова оголошує: серія 620, номер облигації 3, виграш у 1000 карб.

Черга перед будинком Комосвіти

Юрба гуде наче той рій. Кожний намагається розглянути та подивитись на щасливця, що виграв тисячу карбованців.

Надвечір напруження доходить до краю. Починається розиграш 100 тис. карб.

Голова комісії оголошує — Серія 3863, номер 29 виграв 100 тисяч карб.

Тираж позики в Києві викликав велику увагу з боку трудящих мас, що самі взяли участь у контролі тиражу.

многого весляра. Човен хилився на лівий бік, наче висловлював свою поразку і благав помилувати. Та шторм не розумів похибання, море не знало таких слів, воно не бачило крови свого ворога — людини. А людина з кривавими горбами на руді, із змороженим напруженням гуль і випнутим гострим борлаком протислася на баркасове дно, в передсмертному інстинкті вхопившись за сидіння і опустила свої тьмяні бліді повіки.

Низовий зюд-вест дужчав.

II.

Коли на небі згасала остання настурційно-червона зірка, розійшлося марево рудуватої заслони.

Знизу вгору, в височині, чвалом уставав світанок. Місто знало шкоди від шторму. Низовий зюд нагнав води на его двадцять сантиметрів. Затоплено узбережні хати, рвало від їх дверей, відносило меблю на море.

На ноги став виконком, пожежна команда. Заторохтіли дрібним дробом телеграфні стрічки, розсилаючи вістку про шторм по редакціях.

З центру надійшло запитання: чи в жертви?

І пізніше — друге: вислати шлюпки. Шукати. Врятувати.

А жінка Антонова вже стукала в двері голови виконкому. Зморшках біля сухих її губ було вперте благання і смілива умога. Але там розмова була коротка. По рибалок, що до пішли вночі, розіслали моторні шлюпки. Вона довго ждала

за дверима, в мовчазній трівозі не розтуляючи своїх губ. І коли сповістили її, що повертаються шлюпки, вона зірвалася з місця, понеслася до моря, мов божевільна. Спід хустки вилязла її посивіле волосся, розсипалось, закошлатилось. Погляд блукав у просторі, силкуючись пронизати будинки й вулиці, що відгоролжували від моря. І вона не помічала свого шляху, сковану по камінню, по горбах.

Біля берега скупчилися люди. Змішалися в клопоті й хвилюванні хусточки на сірих, пом'ятих обличчях, сорочки з косим коміром і піджаки, краватки й шарфи. Команда гучними окликами рвала людський гармидер, метушню і тремтятий гомін.

В рідкі проходи, наче в звірчю пашу кидали мішки з піском. Люде змагалися в водою, що повзла до міста.

До крутого краю берега піб гла Антонова жінка, прорвалася крізь людську стіну, рвонулася далі, ступнула на мішок, та мішок розлізся, посковзнувся в соковиту рідину, оступилась вона, хотіла й далі, та схопили її за руку. Тоді перетнуло людський гомін, з грудей вихопився надірваний гострий зойк. Над людьми, над гармидером, над людськими хвилями, вадовж океана пронеслось:

— А-а-а-нто-о-о-не!

Разом з жінкою, що божеволіла з біди, заметушилися всі, погляди втулились на море, де вимальовувалися чорні човни, що йшли до берега.

Чи з ними Антін? Живий? Коли ні, тоді вже не втримають її ці люде. Тоді вона піде в воду і шукатиме його. Просто

так і піде! Не треба людей! Не треба човнів! Вона знайде! Вона, вона...

І під'їхали човни і зразу побачила Тетяна—з закинутою головою й гострим борлаком—Антон.

... Люде на шлюпках поїхали на море. Вони довго шукали на морі рибальські баркаси. Очі польових біноклів „Цейса“ намацували морську поверхню. Шореткі руки лютіше натискували тверду оправу біноклів. І на всьому обріг—ві людей, ні рибальських баркасів, ні трісок, коли баркаси розбиті.

Капітан запропонував Іхати до Кривої Коси. Керманіч направив мотора. Грізними брижами, гойдаючись, неслає до коси моторна шлюпка. Біля коси борсалися баркаси, мов перевернуті, або набрані води. А на косі були люде. Хвилями пригнані до берега коси, вони, наліті кров'ю, з вирачними очима, фіялкові від холоду лежали в димотканному сні, один на одному, зі знеможеною пам'яттю, відходячи від життя.

Тільки ніч—руда заслони та криво-червона зірка на небі знали, як і коли зійшлися ці люде, може вороги, але тут близькі, як тварини, як собаки на Алясці, що спочивають на морозі. Матроси забрали рибалок на шлюпки.

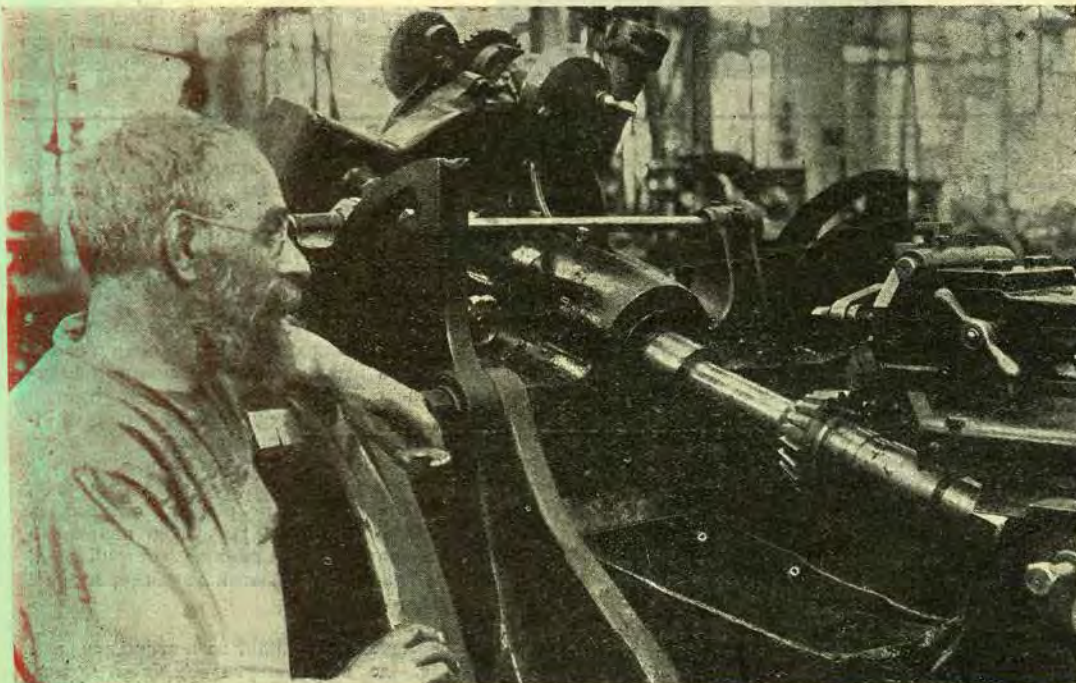
III

Антін скоро одужав.

Він нічого не робив, одержавши короткий відпуск. І з кожним „стаканом“ теплого чаю, від кожного жінчиного ласкавого погляду, ласкавого й турботного, мовчаного, але такого, що багато говорить, спочиваючи, Антін набрався сил. Його обличчя почистішало, руки пом'якшали, зникли шореткі горби! В шию, що починала ситішати, заходив гострий його борлак.

ТРАКТОРНЕ ВИРОБНИЦТВО НА УКРАЇНІ

Фото „Рабіс“

Тракторний цех Харківського Паровозо-будівельного заводу

НОВІ РАДЯНСЬКІ АЕРОПЛАНИ

Фото Рутан

На початку цього місяця відбулася урочиста закладка аеропланів на харк. авіазаводі. Аероплани „К 4“, системи українського конструктора Калініна. Будуються за кошти Укр. Червоного Хреста *Василь м. 12/28 СРЧ*

Од спокою м'язів стихли болі гуль і бронзи на його тілі, що взялася болячками, почала сходити разом з останнім відгомном бабиного літа. Наближалася робота. А разом з нею й думки про останню свою пристрасть, про полювання. Чи він поїде на лова? Чи поманить його море? Він уже думав, що життя зашморгнуло його мотузкою: дружина, кловіт за неї, за Миколку. І, як кожна людина, що

позбулася своєї пристраси, Антін був навіть радий з цього.

Він розумів, що так краще, так здоровіше, корисніше для родини.

В такому стані він ішов на роботу.

Коли він утягся в роботу і надходили години спочинку, він знову був заклопотаний.

Надовго на нього наїшла нерішучість і нервова невідомість.

Щось турбувало його і щось глушило цю турботу.

Так з передчуванням якихось думок, що каламутили душу, минуло понад місяць.

Повітря палахкотіло осінньою ядерністю.

Люде одягалися в бавовняні пальта й кожуханки,—знафталіну, з високих скринь.

У своєму кожусі прийшов на роботу Антін. У столярному цехові майстерень будували шлюпку.

Антін побачив ще не фарбовані дошки, що їх уперто загинали на один бік біля краю.

Піонерський загін у школі ім. К. Маркса. Кабінет ботаніки. Практичні заняття

Самий цей вигляд,—такий кирпатенький і закінчено-приємний, як англійська гондола, зразу розв'язав Антонове вагання, що не покидало його з того часу, як він, видужавши взявся до роботи.

Він побачив човна і поклав: він буде на ньому.

Йому знову зі всею пристрасцю своєї вдачі, з усім запалом свого швидкого й вольового ловецького почуття заманулося кинутися в обійми морської стихії, знову відчутти радість спускати неводи і—наслоду, дивлячись на рибу, що борсається в неводах.

Тії ж ночі, коли спала дружина, стомлена й хора, і спав стомлений од комсомольського походу син, Антін пішов з дому.

Осінь мрячила памороззю, Антонова борода взялася морозяним туманом. Місто, кутаючись у тисячу вогників, спало тихим сном.

Антін, ще раз обернувшись до міських вогників, зайшов до свого двору, заліз у повітку, де поміж дровами й старим збіжжям були слювані неводи, і, жадібно припавши до їх, узяв на похваті і вже просто, не обертаючись, непохитно—впевненою ходою попрустував до моря.

1871

П А Р И З Ь К А К О М У Н А

1928

Париж 1781 р. Жіночий клуб у Батінольєвській церкві. Стара гравюра К. Вейермана

„Ще ніколи так добре не співав кобзар“. (Страшна помста — М. Гоголя)

К. О. ТРУТОВСЬКИЙ

(35 років в дня смерті—17-III—1893—17-III—1928),

В БЕРЕЗНІ цього року минає 35 років з дня смерті художника-академіка Костянтина Олександровича Трутовського, що присвятив своє життя художньому змалюванню побуту й природи України. Трутовський народився 1826 року в м. Курську і переважну частину свого життя пробув на Україні. Він овувався спочатку в Харкові, в пансіоні Земницького, потім у військовій інженерній школі і інженерній академії в Петербурзі. Скінчивши Академію, він залишається у ній учителем.

Змалку Трутовський виявляє хист і якусь гарячковість до малювання. Цей хист до малювання дстав він у спадщину від свого батька. Ще в інженерній академії Трутовський починає відвідувати Академію Мистецтв, як учень Бруні.

Минає кілька років, і Трутовський покидає військову службу, зростається блискучою військовою кар'єрою і переселяється на Україну, на село, де пристрасно віддається малюванню. Потрапивши на село після довгої відсутності, Трутовський просто захоплюється мальовничістю і колоритністю тодішнього сільського життя. Одруження зі своячкою С. Т. Аксакова мало велике значення для дальшого розвитку талану Трутовського. Він потрапляє в товариство Аксакових, Гоголя, Хом'якова, Погодіна та інших, що всіма способами заохочували й підтримували його художні замисли. Особливий вплив на нього мав С. Т. Аксаков, що раз-раз захоплювався ним і вказував на блискуче майбутнє, що його чекало.

— Мистецтво—ваше призначення, — повторював Аксаков, — У вас художня вдача,

це видно навіть з простого спису незначного предмету. Ваша картинка стоїть перед моїми очима на столі. Не раз було так, що я сідав за нього в неприємному настрої, але, глянувши на млинове колесо, лотки й греблю, на тремтячий блиск воли, я задумувався, забувався, і неодмінно тишина і спокій запанували в мені, — писав С. Аксаков.

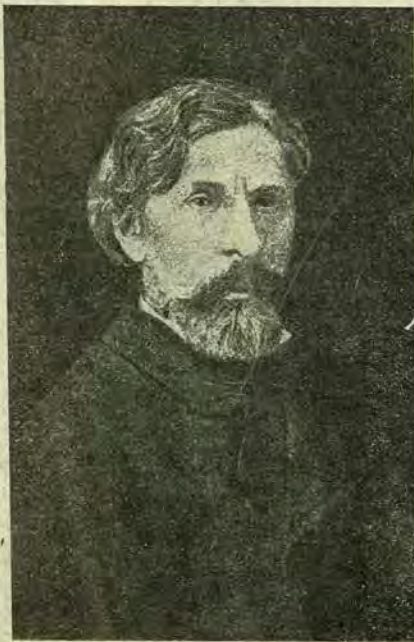
Гарячково вглиблюючись у роботу, Трутовський протягом 40 років малює безліч художніх творів, що їх годі навіть підрахувати: картин, акварель, малюнків, шкідців і т. д. і т. д.

Більшість картин Трутовського не бачили виставок, вони безпосередньо з майстерні потрапляли до прихильників його таланту. Його малюнки розсіяно в десятках різних журналів, альманахів, газет, у його листах до знайомих, свояків то-що.

Трутовський ілюстрував твори Гоголя, Шевченка, Квітки Основ'яненка, Марка Вовчка, Крилова то-що. Журнали 50-90-х років — „Пчела“, „Всемирная Иллюстрация“, „Газета Гатшука“, „Свет и Тени“, „Москва“, „Север“, „Художественный листок Тимма“ гоїно оздоблювано малюнками митця.

Чим пояснюється успіх малюнків Трутовського? Що подають вони? Яка їхня вартість, та в чому вона є?

Трутовський перш за все виключний майстер побуту, побуту України. Чудово змальовує він життя України, в усіх його різноманітних виявленнях. Ні одної, навіть найменшої риси, подробиці сучасного йому побуту—50—90 р. р. минулого віку — не пропустило цікаве й уважне око художника.

К. О. Трутовський

Перед вами ходить життя тих і бідних околиць, розкоші, Сліпці, щі, бандури, кобзарі, чужі діти, — це все знає, це все знає собі риси життявості, декоративності, що дивно, як усе це в художника це зауважити. Особливо людина Трутоськийкові сцени, такі гарні і колоритні. Він милувався марками, де життя було кляути, милувався з ськими святами, релігійними церемоніями, величчями, сценами корчми, зустріччями й проходами і т. д., і

Сорочинський ярмарок — М. Гоголя

д. Побут дрібного міщанства, чиновництва й попівства знають у нього теж вичерпне відсвітлення.

Через усю творчість художника човною ниткою проходить дуже тонка спостережливість, справжнє почуття—гумору, мілко постичне чуття, що без нього годі подати побут країни.

В 50-х роках Трутоський пробував видати альбом своїх малюнків. За це М. В. Погодин гурбувався в Петербурзі перед царством заохоти мистецтв, але з цієї спроби нічого не вийшло. малюнки... забраковано. „Хотя и видна бойкость кисти юмора, но рисунок не закончен.“ — такий висновок дало Т-во.

було знайти вишитими на скатерках, рушниках, серветках, то-що і нарешті з'являються вони на ситцях..

Усі ці ситці, хустки й фартухи з малюнками Трутоського вертаються на ті села, де їх змальовано з натри. Ситці зодягали селянки і це дало змогу Трутоському бачити в літеральному значінні „пересувну виставку“ малюнків своїх картин.

Ця поширеність, це запозичування сюжетів з малюнків Трутоського найскравіше, найдужче характеризує цінність творів художника, скільки вони правдиві та скільки задовольняють вони широкі народні маси, збуджуючи одночасно і смак і цікавість до прекрасного.

Ст. Б ль

1871

ПАРИЗЬКА КОМУНА

1928

Пожежа на вул. Ріволі. — Стара гравюра А. Дягель

ГОНИТВА ЗА ХУТКІСТЮ

ВОДИ Адріятики блднуть перед цією емалею. Блакитна, мов обрій червеного дня, мідним шаром вкриває вона десять залізничних Левітанів, що вибувають нечуваною в світі міццю й хуткістю.

Здивується світ, коли побачить він десять гігантів над-експресів, що зливаються в один сліпуче-блакитний струмінь.

За годину 300 кілометрів! За дві години—вся Німеччина! Не треба їздити на аеродром, не треба прив'язувати себе до м'якого крісла, не треба слухати гу-

епохи. Форд, що за допомогою свого секретаря написав чимало фальшивих книжок „про науку бути багатим“, за молодих своїх років, як тепер сенсаційно повідомляють американські газети, грішив пристрастю до „лірики найнижшої“. Прийдешній „король хуткостей“ уже тоді в кепсько римованих віршах накреслював програму своєї роботи. „Автомобіль мій—хата моя“—ось про що лірично зітхав молодий Форд. Солодкі мрії молодости вже майже здійснилися в стиглі дні.

„Ми пропонуємо світові“—каже реклама автомобільної фірми—„автомобілі цілком нових технічних принципів. Це хуткі і зручні карети. Покидайте на літо ваші житла і переселюйтеся в автомобілі!“ „Автомобіль—найкраще житло для самотнього. Тут ви знайдете складне крісло, складне ліжко і велике дзеркало. Ви зможете сьогодні жити в одному місці, завтра—в іншому. Купуйте наші автомобілі!“

Середньовічний Берлін

діння пропелера. Блакитний експрес перегнає аероплан. Мигне „блакитна блискавка“, а в блискавці тій триста пасажирів у комфортабельних купе.

Чи це правда, чи фантастика прийдешнього? Звіт німецьких залізниць так само далекий від фантастики, як обер з паценгоферської півночі від наших сумнівів.

„За два роки в Німеччині було збудовано підчинний шлях для блакитного експреса, чия хуткість досягне 300 кілометрів за годину“.

Світ збагачується на дивовижні хуткості. Простір перестав бути непереможною перешкодою в зносинах людини з людиною. Хуткостями захоплювалася ще передвоєнна Європа. Праотець футуризму, невдалий фашист Марінетті, вигукував з підніжка автомобіля на римських майданах, що бігове авто прийшло на зміну статуї Самотракійської Перемогли.

„Життя зазнало нових хуткостей“—вспівував гімн автомобілеві майже в той самий час бельгійець Метерлінк, автор „Синього птаха“ колись письменник таємничих тіней, потім завзятий прихильник автомобіля, а тепер найкращий цінитель боксу в Європі.

Переможними сурмами зустрічала Європа прихід автомобіля. Темп капіталістичного світу прискорився на 30 кілометрів. Тепер, з відстані півторьох десятків років мимоволі міркуємо ми, як незмірно далеко пішли ми вперед від бігових автомобілів, що давали натхнення Метерлінкові і Марінетті.

Труючи повітря продуктами горіння бензину, труські і незручні, ламкі, наче дерев'яні трісочки, здаються вони нам мов технічні здобутки іншої історичної

Сучасний Берлін
Праворуч—біржа
—таксомоторів

Темп руху в центрі міста

Темп міста—це автомобіль. Не людина, а автомобіль. Берлін, американізована столиця Гінденбурга, показала нечуваний ріст автомобілізму.

В 1923 році, коли на заулках Нордена сотні бездомних і безробітних корчилися в голодних муках і мріяли про маргарин, рідко можна було побачити машини з 5-тизначною табличкою. В місті було всього щось з 10 тис. машин. Тепер же по вулицях Берліну гасає 65 тис. автомобілів.

Досить бути поважним і розміреним, досить бути повільним і неповоротним! Берлін уже не слодиця ресторанної добродушності та Бісмарківської пики. Нові темпи, нові ритми: Не гуркіт барабанів, не лякання шпор, а сирена авта і шелест долара.

Валютні чужинці в роки інфляції ростягли все, що тільки можна було ростягти. Треба відбудувати капітали, треба відбудувати Німеччину, треба спішити. Давно вже скинувши з себе лицемірну маску демократизму, капіталістична Німеччина одверто йде навадогін за золотою Америкою.

Ніхто вже більше не сміється над довготелесим дядьком Самом, ніхто не хоче відмовитися від доброї порції джину.

3 того часу, як американець став величною фігурою на міжнародній арені, німецький буржуа набрався до нього великої поваги" — пише відомий французький журналіст.

Ця шана росла в міру того, як американські легіони дали себе знати німцям на полях Фландрії, як Вілсон рягував людською кров'ю скриважаями, як Гувер годував голодну Німеччину консервованим молоком та як генерал Довс викроїв для Німеччини свій славновісний план.

Американці скуповують будинки, скуповують фабрики, порцеляну, кіно. Вони кличуть до себе найкращих вчених, вони претягають найкращих артистів.

Америка — це мода. Пантофлі, шлейки, жилетки мусять бути американської маки і фасону. А коли мода міняється і бере свою знову Vaterland, все ж у країні почувається тверда рука американського капіталу.

Американця нема — долар залишився! Вклади американців в німецьке господарство ростуть неймовірно швидко і збільшуються в кожному місяцем.

Долар треба шанувати.

Коли тисячі німецьких робітників у дні протесту сириводу втратили Сакко й Ванцеті намагалися пробитися до американського посольства, змобілізовано було всю поліцію. Це був надзвичайний день — говорили німецькі журналісти. Поліція погнала чудеса, вона позбулася будь-якої ваги і блискавкою перемістилася з місця на місце.

Блискавична поліція в той день гумовими кийками розігнала велика демонстрація і побила 15 демонстрантів.

Ще не згас огонь в крематорії, дестівали тіла Сакко й Ванцеті, як до Берліну приїхав міський

кільки стрілок на циферблаті, і я скажу — дві. Та воно не так, я просто не помічав третьої, секундної стрілки, хоч вона й була.

Вперше в житті я придивився до неї тут, у Берліні, в патентному бюро.

Мені сказали, що сьогодні в бюро свято, що сьогодні видано патент на винахід такий важливий, як стефенсонівська ракета.

Що це?

Новий складний автомобіль — човен, нове динамо, чи апарат для добування уранової руди?

Мені сказали в бюро — це просто собі звичайний годинник. Тільки стрілки показують поділ секунд.

Я довідався, що всі інжери й техніки на металургійних заводах матимуть такі годинники, що руські фірми вже замовили величезні партії цих годинників, а вироблятимуть їх у Швейцарії.

Ми зберігаємо час, ми відкладаємо в фонд історії дорогі годинники.

800 чоловіка приходять і присилає щодня листи й проекти до берлінського бюро винаходів.

Що вони винаходять?

Вони пропонують удосконалені шлейки, що їх можна застятти за півсекунди, вони приносять машинки для застяттання черешків за 12 секунд.

Швидче треба, спішити!

В патентному бюро, звичайно, багато, дуже багато інших важливих і технічно-цінних винаходів.

Але переважно — в межах прискорення життєвих процесів і організації хатнього побуту.

Капіталістична Німеччина квапиться.

Вона будує блакитні блискавки і винаходить механічні шлейки.

Куди ж квапиться країна, що потопав в товарах, що шукає ринків збуту і мусить коригися чужоземному капіталові?

Чи не до економічної катастрофи?

Куди веде свій шлях блакитний експрес?

А. Мацкін

Новий автобус з "імперіалом"

мова американської толпці Джімі Воркер. Сакко й Ванцеті бито. Джімі Воркерові влаштовано "справжнє" вітання. Його зустрічали всі міністри, його застольними промовами зачитувався весь Берлін.

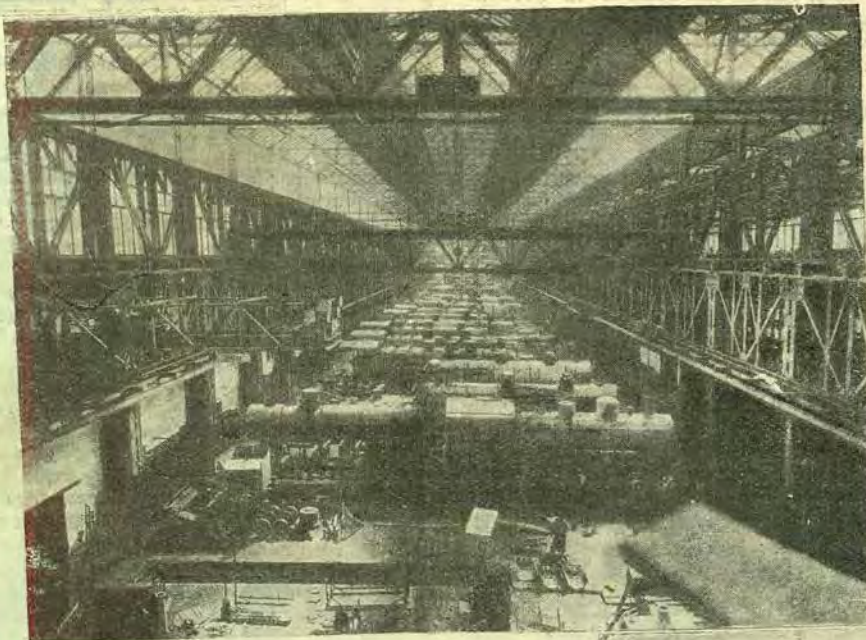
Хто це сказав і кому це сказав? Ах, Берлін назвали Нью-Йорком континенту. Це величезна гордість, це велика похвала. На це треба заслужити. Берлінський буржуа повинен виправдати звання американського лешетяра. Він пухкий, з качалкою сала на шиї, хоче витягнути на худорлявим Ліндбергом. Він раціоналізує контори, будує безупинні ліфти і саморушні сходи. Він гониться за Фордом у хуткобіжному автомобілі. Він трясеться в чарстоні.

Роззява Міхель вслід за прудким янкі!

* * *

Цей день був для мене дуже вдалий. Я побачив лице країни, де жив я всього лишень місяць. Я побачив, які винаходи робить Німеччина.

У мене на руках годинник, я ношу його вже багато років. Я звик до його деренчастого плаксивого стуку, до його циферблату, заповненого й тріснутого, до цифри 7, заламаною неправильною лінією. А спитайте мене.

Паровозоборочний цех.

Величезне паровозобудівельне підприємство

В Берліні останніми роками організовано величезний паровозобудівельний завод, що належить об'єднанню американських та німецьких капіталістів.

Про розмір заводу свідчить його зборочний цех, де одночасно монтується до 25 паровозів.

Двохповерховий автобус

Є ПАРИЖ Монмартра з лаковими проділами чужоземців, скуйовдженими сукнями бродячих жінок та артистичними шивками, де пахно верленівського абсенту мішається з ароматами пудр.

Париж Люксембургського саду з поруділими статуями, куди підчас вологої осені приходять сухі старенькі бабусі з чорними рукавичками на руках згадувати романи Мопасана.

Париж театрів, вар'єте, танцюристок та ресторанів, де викохують смак до скойок та омарів.

І поруч—Париж околиць, знедолений та похмурий, з частими черепичними дахами та заіржавленими вивісками прокурених каварень, суворе переплетення вулиць та завулків, набитих трудящими, що в ранішньому рівньому тумані роспливаються струменями на численні заводи та фабрики.

Зрештою, в Париж музеїв, Париж пам'ятників та потемнілих від часу будинків, що дають змогу вертатися в минувшину, знайомитися з етапами мистецтва та читати сторінки історії старого величезного міста.

Одна з них особливо велика і незабутня—пам'ятник комунарів на цвинтарі Пер-Лаше.

Цього осіннього ранку Париж, завжди рудий і ф'олетовий, здався сивим і анемічним. Древа вздовж бульварів було побито іржою. Мій супутник, 17-ти літній юнак з упертим підборіддям і міцною фігурою так само здався похмурим і тільки в його блакитних очах не вгасала молодість і віра.

— О, коли б ви цього не бачили, ви мусили б подивитись! Я спізнився на роботу а все ж проведу вас.

І ми рушили до Пер-Лаше.

Мур комуварів сумув, як нахмурені брови.

Здається його напоїли численні осінні дощі та тумани ранніх холодних ранків.

Окремі обличчя, окремі фігури, немов ідуть у далечині, ледве відбиваються на камені. Але тим жахливіші, тим реальніші ці видовища кривавої розправи,—скривлені риси, роззявлені роти немов викукують ще останній бойовий заклик, темні западини очей, немов проіржавлені від суму, відзначені диханням смерті.

Тіла розстріляних, тіла замучених на дорозі до Версалю і, зрештою, фігури чіткі і прямі в своїй непохитній мужності, їх, здається, не сила зламати самій смерті, і вони, немов вартіві на великій могилі комунарів, зберігають вираз їхньої героїчної відваги, відшукують нащадкам про їхній подвиг.

В буржуазному Парижі цей похмурий і величавий пам'ятник стоїть як уперта погроза. Комунари 71 року—не ост'яні. Все нові та нові кадри французьких комуністів трівно застерігають пролетаріят від маніпуляцій угодовських ватажків, уперто стверджують свою ідею боротьби за диктатуру праці та повалення капіталізму.

* * *

Ми сідаємо на лаву під прозорим, поруділим каштаном, і мій супутник, чий очі тепер виблискують, розповідає мені минувшину з захопленим натягненням, оживляючи героїчні й криваві сторінки комуни.

„Селан. Повалення Наполеона III—імператора кокоток, спекулянтів та зухвалих придворних, що мріяв за допомогою військової авантури зміцнити хисткий трон і кинути нові податки в пащу наближених.

„Третя республіка. Ідеологи й оборонці буржуазії—Тер Трош'є, Фавр, Сімон захоплюють владу. Шанолубець Тер проголошує зливи промов про „добро народу“, а тим часом уряд переїздить з кипучого Парижу до Версалю, а найпопулярнішим ренюлюціонером Флорансові та Бланкі ухвалюють смертний вирок..

„Париж кипить. Влада має перейти до народу. На майдаві Бастилії, де в 1789 р. розпочалася французька революція штурмом королівської фортеці, лунають голоси і заклики багатотисячних маніфестацій.

„18 березня терівські салдати нападають на частини народньої гвардії, щоб забрати від них гармати,—це початок накресленого загального роззброєння народу. Напад відбито, салдати переходять на бік народу, знімається буря. Париж гремить, околиці течуть до центрів і Тер веде до Версалю залишки салдат, що вже розклалися, до Версалю, куди раптом залітаються буржуа, дворяне, жандарми та охоранники.

Салдати комуни—типи національних гвардійців

Герої-масовики Паризької комуни—робітники й робітниці

„А в Парижі вибори комуни,—всі форти в руках пролетаріату і коли 27 березня обрані комунари, представники народу, стали перед народом, старе місто наповнюється могутніми криками:
— Хай живе комуна!“

Я запалю люльку, туман розвіявся. Сонце золотить проліски каштани і легенька тінь їх витанцює на землі. В голові мого супутника нові, міцні, суворі інтонації.

У Версалі буржуазно-дворянська зграя збирає сили; нові зливі промови т'єр'євці зміцнюють свою „найвищу“ місію. 2 квітня—перші напади версальців на героїчних оборонців Парижу та свободи.

Голод, подум'я пожеж, але закурені димом, немов викурені з заліза, з різкою мужністю, не знаючи ні сумніву, а втоми,—комунари захищають Париж і з ними навіть діти старі, діти та жінки. що теж б'ють ворога і вогні боротьби вез'яють своїх поранених, приймають останній заповіт від дідів, що вмирають.

„21 травня версальці вдерлися в Париж. Останні барикади. Кожну вулицю, кожний завулок треба брати приступом. Комунари не здаються. Вимучені, обідрані, голодні,—вони за-

лишають барикади тільки вмираючи. Заграва пожеж огортає червоні ці імпровізовані оборонні спорудження. Пороховий дим пливе між темними, замерлими будинками.

„Зірвані вивіски укріплено як щити на важких возах, залізні ліжка, крісла, дошки змішано з каменням—останні стіни оборонців Паризької комуни“.

Момчанка. Ми обидна в полоні цих історичних слогадів.

„28 травня було взято останню барикаду“,—говорить мій спутник.—„Потім р'єстріли, вбивства заслання, тюрма. Багатьох, що лишилися живими, б'ючи, тягли до Версалю і там оскаженила зграя дворян та офіцерів, „аристократок“ та повий знову били полонених, що ледве держалися на ногах.“

— О, час розплати настанє!“

Захоплений його ентузіазмом, блакитними блискучими очима, я задумливо промовляю:

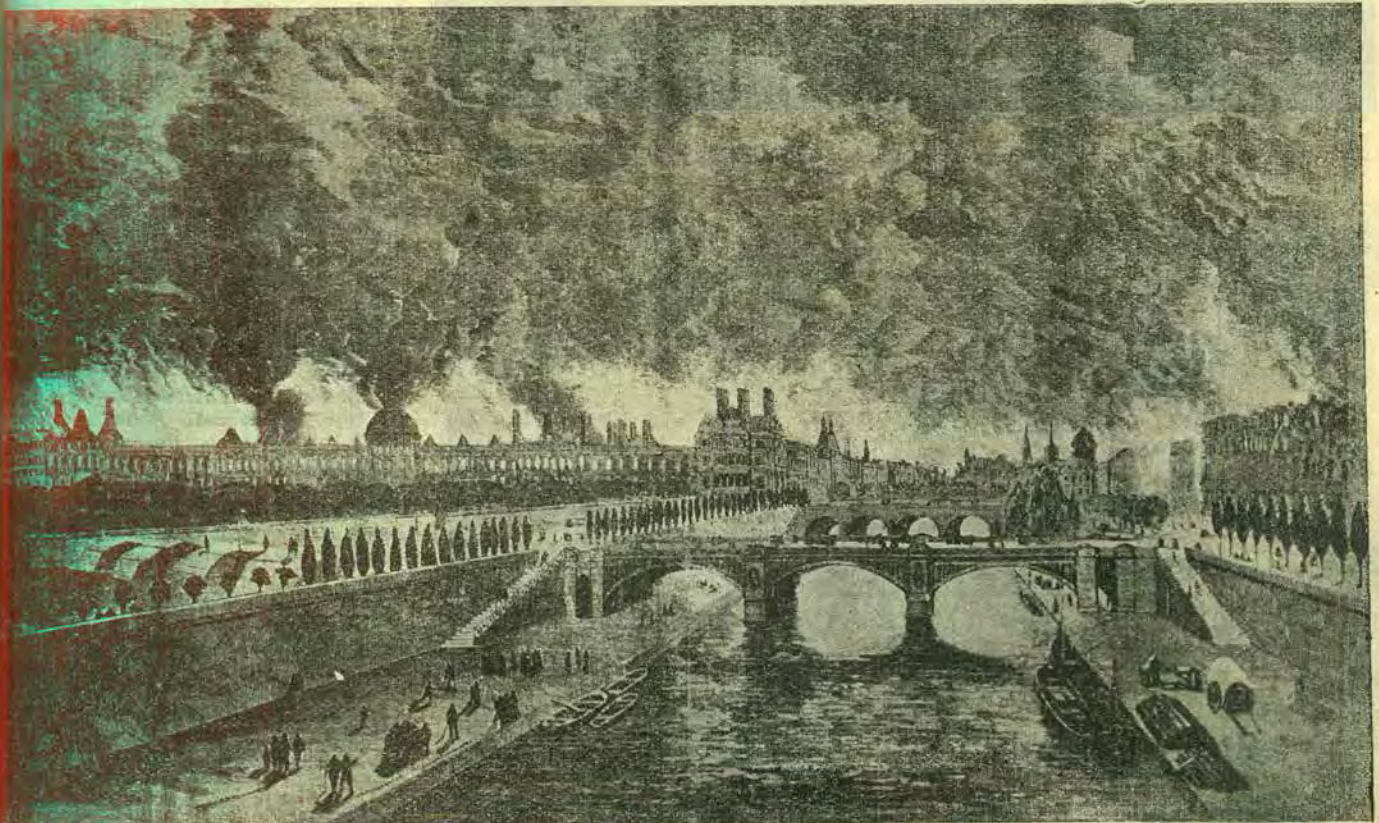
— Ви так добре, мій друже, вивчили цю добу.

Він посміхається молодією світлою посмішкою і з гордим блиском в очах говорить:

„На останній барикаді, що її взяли версальці, загинув мій дідусь.“

Це було о 8 год. вечора, під загравою пожежі. Вже не м'яючи набоїв, він обороняється ножем“.

Стек

Париж 1871 р. Пожежа Тюйлерійського палаца. Стара гравюра К. Вейермана

КИЇВ У ЛІТОГРАФІЇ

Нарис Степана Брауля

НЕБАГАТО знайдеться в нашому Союзі міст, що давали б стільки різноманітних вражень, як перлина України—Київ.

На протязі тисячі років це місто збуджує велику цікавість. Арабські письменники, руські наївні літописи, заморські гості, що їхали до Москви через Київ, письменники, поети й художники—всі однаково захоплювалися цим старовинним містом.

Кожен з них то важким, незграбним язиком військових ввідмлень, денників і мемуарів, то бундючною мовою панегіриків, то м'якими ліричними образами поета—виявляє своє захоплення, своє здивування.

Літопис 11 віку просто й зворушливо каже: „Кто убо не возлюбит Киевского княжения? Понеже вся честь и слава, и величество и глава всем землям русским—Киев“.

А старовір Лук'янов, московська людина з діда-прадіда, каже: „Град Киев стоит на Днепре, на високих горах, zelo прекрасно; в Московском и Российском царствах града подобного красотою вряд сыскать“. Про письменників українських, руських і польських вже й говорити не доводиться.

Князь Долгорукий Іван, автор книжки „Путешествие в Киев“ (1810) писав: „Кто хочет дивиться природе и видеть волшебную ее предель, тот должен, приезжая в Киев, встать на Андреевской горе: другой подобной нет в России“.

Що правда, навіть з тих часів суспільне враження псували метушливі манахи, чия пожалувість і користоловність анашли відгук у такому вірші Долгорукова:

„Чтоб только лишь к мощам за деньги приложиться,

Я должен был сто раз монаху поклониться“.

Київ на протязі всього XIX віку був місцем не лише реалігійного паломництва.

Сюди тяглися кращі письменники, художники, поети, сюди приваблювала їх київська минувшина.

Київ віддали: Пушкін у 1821 році, як їхав до Каменки; Гоголь у 1835 році, гостюючи у Максимовича, першого ректора Київського університету. Лермонтов, що мешкав у знавця церковної старичи Муравйова і написав тут вірша „Ветка Палестины“. В 1837 році Жуковский гостював у Максимовича. З папєтри Андрєвської церкви він зробив зарис Вишгорода.

Потім Київ, як колиску слав'янства, відвідали брати Аксакови, Натєжди. Станкевич, Самарин, Княжевич, Погодін, Тургєнев, та багато інших.

Початок вивчення старини Київської Академії Максим Берлінський, автор книжки „Описание Киева“, (1820 р.). Потім, у 1826 році, виходять перші серйозні й докладні описи: Софійського Собору і Печерської Лаври. Автор цих книжок—Київський митрополит Євгеній Болховітінєв, особа, на свої часи дуже видатна своєю енергією, розумом і освітою.

Коли засновано Київський університет, зацікавлення до київської старини зросло. Ректор цього університету, М. А. Максимович, перший поставив вивчення історії Києва на науковий ґрунт.

Минуло 10—15 років і ця любов до старини, до вивчення старого Києва розрослась і дала значні результати. Потребу вивчати минувшину Києва зрозуміли навіть офіційальні особи. Так, київський генерал-губернатор Бібіков, зі слав Лєскова, запросив академіка аквареліста М. Сажина „для зарисовки виднейших древностей Киева“. Це було в 1845 році, в момент організації археографічної комісії.

Мабуть що з ініціативи Максимовича чи Костомарова, з такою ж метою запрошено Тараса Григоровича Шевченка.

М. Сажин і Т. Шевченко були приятелі ще з Академії. Вони замешкали в Києві на Козячому болоті (теперішній Хрещатицький провулок). „Шевченко взявся замалювати всі цікаві види Києва, внутрішні види храмів і цік аві околиці. Сажин взяв на себе деяку частину цієї роботи і обидва художники пропадали зранку, коли їм не була на перешкоді погода“. (Чужбинський).

Шевченко, як відомо залишив чимало малюнків Києва: „Видубецький монастир“, „На Дніпрі“ і „Поділ“. Малюнки Києва, що залишилися в музеях ім. Шевченка в Києві і ім. Тарнавського в Чернігові, не вичерпують усього того, що намалював Шевченко. Принаймні в листах своїх до Лизогуба і Фундуклея Шевченко згадує про малюнки Лаври і Золотих Воріт. Можна гадати, що ці малюнки де небудь ще й зберігаються, хоч надія на це ванадто мало.

Володимирська Горка. Малюнок Академіка Ванічека 1849 р.

Старий Київ з кол. царського саду. Малюнок М. Сажина 1846 р.

Перший малюнок Штернберга „Хрешатик“ було вміщено в журналі „Утренняя Заря“ в 1839 році; його „Майдан Софіївського Собора“ видав Тилмюлі в 1859 році. В Третяківській ерсеї і музеї ім. Шевченка є його дві картин (олійні) „Київ над Дніпром“ і „Видубецький монастир“.

За цими трьома художниками-піонерами йде ціла низка інших художників-рисовників. Безпосередньо за Штернбергом ємник Вавічек старанно змальовує сучасний йому Київ. Він йде блискучий своїм дивним виконанням і правдивістю малюнок Тима. Тимові належить, не рахуючи видань Печерської Лаври, видатне місце в малюнках Києва.

На час перебування цих трьох приятелів — Шевченка, Сажина, Штернберга припадає відкриття в Києві на Кадетській вулиці (нині Ленінській) першої малярської школи Наполеона Лаврського. В цій школі працював Шевченко (його не абаром вештовано), вчитель малюнків Шлейфе і художник з Лондону Габер-Цеттель. Мета цієї школи була „прославити себе своїм мистецтвом і бути корисним юнацтву“.

В 52 році Академія Мистецтв похвалила успіхи, що їх дала школа, і прохала дозволу Буяльському влаштувати для школи малюнків, гравірованих на міді й дереві, заклад і літографію. На той рік у школі було вже 22 учні.

Окрему роль в виданні літографій, особливо гравюр, відіграла Київська Лавра. З погляду літографічного майстерня Лаври досягла великих, іноді дуже цінних результатів.

В 60-х роках начальник Лаврської друкарні, манах Лаврентій, намагаючись поліпшити справу гравірування і літографування, доручав замовлення академікові К. Серякову, Лемерсьє в Парижі, Оксавозі в Лейпцигу, а в Англії — Бінзонові. Якийсь час завідував лаврською школою академик Рокачевський, який запросив відомого ксилографа Квааса і літографа Шенгальда. Лавра перевидала літографії Сажина (перше видання „Видубецького монастиря“ і видала цілу низку літографій анонімних художників, мабуть манахів і учнів лаврської школи.

Завдяки цій низці видатних майстрів, граверів і літографів, школа-мастерня в Лаврі досягає величезних результатів. Літографії чіткі, характерні своєю різьбярською і правдивістю малюнку. Видатне місце в історії лаврської друкарні займає майстерні манах, без сумніву, академік-гравер Л. Серяков. Він, як і Тарас Шевченко, вийшов із селянської родини, пройшов жорстоку школу життя, був іконописцем, церковним співцем, військовим топографом і лише згодом через свого малярського хист потрапив у Петербурзьку Академію Мистецтв. Серяков працював у Парижі в кращих майстернях гравірування. З його іменем має зв'язок ціла низка відомих ксилографів. В кращій, мабуть, тоді майстерні в Лаврі, Серяков розпочав епоху нової для Києва, значно поліпшеної, ксилографії. Серяков в блискучі зразки своєї роботи, що можна бачити в Лаврському музеї гравірування.

Далі йде ціла низка місцевих Київських видань: Вільнер видає кілька літографій, потім Гамершмідт видає „Галерею Київських пам'яток“. А в 52 році К. Більчинецький випускає знаменитий альбом роботою Київський альбом (видає в Парижі, у Лемерсьє).

В 1858 році редактор „Київського календаря“ Альфред фон-Юнг видає альбом пам'яток і краєвидів Київської, Подільської і Волинської губерній.

Крім згаданих видань відома ще ціла низка не таких значних своїм виконанням і малюнком літографій: В. Пасека, Лаврського, альбоми Наполеона Орди і Камілла Вільє; в пам'ятних книжках довгого військового штабу було вміщено низку Київських малюнків. Крім того дрібні літографії було прикладено

до книжок: Ярцевої — „Прогулка з дітьми по Києву“, Шишкіної — „Мандрівки“, Свіньїна та багато інших.

Нарешті, треба сказати, що згаданих нами літографій, що дійшли до наших часів, дуже небагато. Деякі літографії відомі в двох-трьох примірниках. Наприклад, літографія Сажина — „Видубецького монастиря“ відома лише в двох примірниках (у автора цього нариса і в ІНО).

З появою фотографії, власне з моменту застосування фотографії до зйомки краєвидів Києва, літографічна справа в Києві гостро занепадає.

Видання Лаври, що в 60-х роках досягло було високої досконалості та великої популярності, цілком припиняється.

Лавра починає видавати олеграфії й дубки. Літографію витиснуто цілком фотографією і в цій новій справі лаврська фотографія робить помітні успіхи.

В 70-х роках були ще спроби якогось невідомого видавця надати літографію в невідомій друкарні. З них кілька повторень лаврських, Вільнера, Ляуфера та інших. Зробила таку спробу і літографія Давиденка й Кульженка, але, видно, без успіху. Під той час фотографія і грубий дубок остаточно заповнюють ривок.

Літографія стає предметом музейним і аматорським.

Київ з-за Дніпра. Малюнок М. Сажина 1846 р.

Козине Болото, тепер площа Виконкому. Малюнок М. Сажина 1846 р.

НА ОДНОМУ З ГІГАНТІВ

ТАМ, де життя починається за гудком, де немов у великим мурашнику кипить від зорі до зорі гарячкова робота, де гуркіт велентів машин заглушує вас своєю величавістю, — там, на одній з найбільших фабрик цукерок на Україні, виробляють найкращі кондитерські солодоці. Ледве чи хто близько знає життя цього кострубатого всілякими прибудовами й надбудовами, вкритого хмарами сірого диму страховища.

Вже з 7-ої години ранку понад 1600 робітників і робітниць і 115 службовців, мов бджоли в великому вуликові, метушаться в гарячковій роботі. Життя клекоче.

Кожен цех живе своїм фахом, має свої специфічні відтінки. Бісквітний цех. Тут

Варіння карамелі

усе механізовано. В кожному русі робітника й робітниці, в кожному жесті ви чуєте ритм, суворо розмірений, в унісон машинам.

Ось величезне механічне сито, що сіє борошно в казан, а в казані вже заздалегідь так само механічно приготовлено рідину.

З цього казану тягнеться величезна жива маса тіста в машину, що розкає його і передає на вальцівку; з вальцівки йде тісто на штам, де й дістає такі фантастичні форми, зі штампу в гарячу річ, а звідси на роликах виходить на решітку готове печиво — бісквіти; далі передається бісквіти ліфтом до паковочної, де їх загортає ціла армія робітниць у білих халатах і хустинках.

Тут таки в бісквітній є й глазіровочна. Найдешевші сорти бісквітів вкривається глазуrom. Дорогі, тендітні сорти — виготовляють кустарним способом (руками).

Фруктовий цех. Тепер він спочиває. Зате влітку кипить тут робота. Надходять великі партії всяких фруктів, варять конфітуру, добувають фруктовий сік для печення й цукерок.

Далі — мармеладний цех. Велика світла кімната. Білі фігури робітниць і робітників. Тут царство жінок. І чого тут тільки нема. Тендітні, мов піна, зефіри, прозорий, увесь у зубчиках,

Мармеладний цех

мов мережка, мармелад усіх кольорів і відтінків, пастила.

Величезні печі, герметично зачинені, повітря в мармеладній густим запахом овочів дурманить. Дихати важко, мов під наркозою.

Цукерковий цех (карамель). Це вже царство чоловіків. Почувається близькість малин, їхній важкий подих.

Безперервний шум і гомін, оклики робітників, що намагаються перекричати машини, швидкі рухи рук, що допомагають машинам, — це все зливається в якийсь хаос звуків, що так і прибиває вниз.

Цукерки тут ще в сирому вигляді. Великою масою тіста спочивають вони на численних

столах. Тут таки ці цукерки й глазурують, надаючи їм чепурного, кокетливого вигляду.

Тверда загортка (карамель) і м'яка (шоколад) — знову самі жінки. Дзвінкі веселі голоси, безжурні пісні сміх...

Швидко, мов блискавка, проворно бігають пальці, загортаючи в різнокольорові папірці. Тут і ракові шийки, що так апетитно хрумтять на зубах, і мокка, і кішечка.

Цілі купи коробок м'якої загортки, плетені гарненькі корзинки на шоколад. Свіжі шоколадні конфетки так і просяться в рот.

Оригінально й дуже складно виробляється какао. Всю кімнату заповніли машини. Повітря пахне бобом і шоколадом. Температура — тропічна.

Гуркотять вали й колеса, стелється пара з великих казанів. Це так звані мулені (млини). В них насипають какао в зернах. З цього зерна виходить рідка маса, що стікає лічками в казан, далі ця рідина потрапляє в так звану поварочну машину і перетворюється в густішу масу (какао-маса), а звідси під гідравлічний прес великого нагніту.

В цьому пресі є лічки, що ними стікає олія-какао, а решта, компактна маса, залишається: її сушать мелють і просівають на делікатних ситах з японського шовку.

Обгортають цукерки

Шоколадний цех (холодильник). Температура тут така низька, що захоплює дух від холоду. Робуть пучки. Тут шоколад стигне і зберіться.

В сусідній кімнаті пакують його.

В цехах, де нема машин, де робота спокійна, але дуже одноманітна і через те втомна (ортання тверде й м'яке, бісквітне то-що), щоб звести продуктивність пряді та розважити робітників, влаштовується читки найновіших творок, запрошуються артистів-оповідачів.

В усіх цих цехах стоять іще гучномовці, що процесі роботи розганяють нудьгу робітників.

Ця нова метода дуже полегшує важку, одноманітну працю робітників.

При фабриці є клуб. Устаткування не зле. Велика, добре підібрана бібліотека. При

клубі зала на 700—800 чоловіка. Часто демонструють картини.

Працюють гуртки — драматичний, фізкультурний і музичний (духова оркестра).

Є теж школа крою й шиття.

Влаштовують лекції на різноманітні теми — з саносвіти, політосвіти то-що. Проводиться диспути.

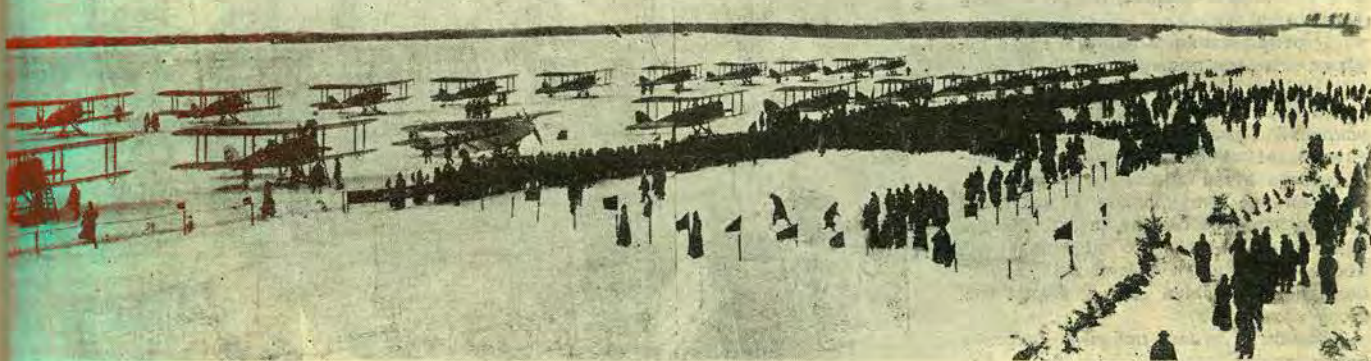
Доклад на тему „За закритими дверима“ Фрілянда викликав велике зацікавлення у робітників.

Тіна Кирилова

Цех, де виробляють какао

СТО НОВИХ АЕРОПЛАНІВ

На кошти трудящих, зібрані в фонд „Наша відповідь Чемберленові“, збудовано 100 нових аеропланів і передано Червоній повітряній флоті. На фото — момент передачі 15 аеропланів на Центральному Московському аеродромі 4 березня ц. р.

вс!!! Всесвіт 18/28 сф 15

„ПРИМУСОВИЙ“ ПОБУТ

Нарис Белли Берг

РАНО-ВРАНЦІ з чорного ходу на кухню грюкає молошниця. Спочатку долонею, потім п'ястуком, врешті ногою. Ніхто не одчиняє. Кому ж бо охота вискакувати з нагрітого належаного ліжка в холодну кухню, відчиняти отій гемонській молошниці на світанку.

Нарешті з чулана, трюхи вилаявшись, вилазить Мотька. Він мешкає в чулані з вікном у ліфт, ходить на завод ХПЗ, він одинокий представник робітничої класи в 47 квартирі.

Мотька одчинає двері молошниці і питає, підставивши обличчя під кран:

— А добре в тебе молоко? А пацан твій здоровий?— і радісно ірже, поглядаючи, як у молодиці червоніють щоки, мов стиглий гарбуз.

Зі скрипом одчиняються другі двері і в щілину виглядає невеличка головка в мережаному чепчиккові:

— Будь ласка, тихше! Ще й сьомої нема. Зняли галас!— двері з грюком зачинилися.

— Ач, бариня! Нічого хропіти до дев'ятої години. — Мотька не в силах стримати класової ненависти до чепчика машиністки Зіни.

Письменник мов блискавка мчить у ванну...

Жеві від ранкового морозу збігаються [доморобітниця], „приходящі“, „за всіх“, починає гудіти чотири примуси, нагріваються чайники.

— Я ввечері тільки з'воріт, а Хведька звідкіль не взявсь. Може вас, каже, провести? А я кажу, ні, дякую вам, я кажу, й сама дійду. А ви може Галю чекаєте?

— Та ти ж здуріла, Шуро, чи що?

— Ач яка..

Чотири язика лопочуть крізь гудіння чотирьох примусів.

Раптом тиша. Чайники закипіли.

Тоді, кокетно загортаючись у свій яскравий бумазейний капотик, виплигнувши зі своїх дверей боязко озиряється в кухню Зіна.

Вона не напудрована і на голові замість чепчика багато, багато маленьких твердих кісок. У неї задертий носик, великий і блідий від губної помади рот і якісь дивно великі між кісок вуха.

Як би її тепер побачив секретар банку тов. Грошовий, він би... Але він не бачить.

Зіна танковим кроком далі, у ванну. В руках величезна біда миска, а в ній щіточки, тюрбіки, мильниця..

Які на вас чудові тупі, носіть на здоров'ячко..

Десята година. Мотька на заводі, Зіна в банку, маленький письменник сідає писати виробничий нарис.

— Напишіть нам про театр, так, знаєте... у виробничому дусі...

Письменник почав думати про театр.

На кухні гуде шість примусів. Ще Капочкин і Марусин. Капочка—маленька жінка з великим животом. Вона ось-ось на днях. Вкочується чоловіко-подібна куля, перев'язана посередині, — Агнеса Івановна.

— Яка сьогодні чудова риба в Церобкопі! Капочка, я тобі кажу, купи рибу тільки в Церобкопі... — Ах, і не згадує мені за Церобкоп. Хіба ви забули? В газеті писали. Ця жодина отруїлася церобкопівською рибою...

— Як ти можеш, ти жінка майже з вищою освітою і говориш таку дурницю... В Церобкопі все наполовину дешевше...

— Ай, не можу ж я входити в копійчані розрахунки.

— Що, ти хочеш сказати, що я голічниця? Ти гадаєш, коли я пряду на олії, а ти на маслі...

— Несса Ванна, ваш суп збігає!—разючий дисонанс на фоні дуєту. У Агнеси Івановни баритон, а у Капочки дискант трішки верескливий.

Письменник за перегородкою в своїй парубочькій накурений кімнатці намагається думати про театр.

— Що за непорядки, знову вбиральня засміталась! Чи тут люде живуть, чи свині? Що-тижня вбиральня тече. От, піду до коменданта, наглухо заб'є.

— Марусю, не резонуйте, на те ви й служите, щоб прибирати... Це ваш обов'язок...

— Обов'язок? А гроші платити ваш обов'язок? А ви їх ось уже другий місяць не платите. Книжку соєстрахівську коли дасте? А?

— Ка-а-а-тька, тебе мама кличе, — намагаючись перекричати хор голосів і гудіння примусів, гукає Норочка.

— Ось зараз. Норочко, йди з кухні.

— А я не хочу. А ха-ха! Лови мене. Норочка, єдина мамина дочка, стрибав, сміючись, по кухні серед примусів і посуду. Раптом бац... Падає на брудну під-

Боязко озиряється в кухню Зіна...

кастриюлька з одного примуса теж. Багатоголосий рев, то не розбереш...

— Та тихше, чого ви злякались!

— Несса Ванна, дати вам води?—Вона з переляку сидить мертва на табуретці, загородивши мало не пів кухні. Очка мліє, її виводять.

— Що тут таке?—вкочується Норина мама, загортаючись ганьку хустку.

— Я вам, кажу, буде лихо, я вам кажу, ми коли небудь зримо. Які на вас чудові туплі, носіть на здоров'ячко.

— Еге ж, у Комборбезі, дуже дешево... Ви не знаєте докравчихи?

Маленький письменник затикає вуха шматками вати. Він стоїть по кімнаті. На столі біліє чистісінький аркуш паперу. Він зверху „Про театр“—і нічого більше.

— Я-а, ні. Я своїх дітей не так виховувала,—тягне Несса Ванна.

— Ваша Люся—вилита ви...

— Як піду я на базар

За дутим намистом.

Бодить, бодить голівонька

За тим комуністом...

* * *

Четверта година. На кухні банний крик і чад, кухня гуде, шумить турбіна. В кухні стоїть одинадцять примусів і вісібі, не рахуючи двох лоханок, а в тим... вони мовчать.

— А як буде дівчина, як ти її назвеш?

— Ваня хоче назвати „Революція“. Та ти погадай тільки: революція Івановна, а потім, скорочено—Ріва, наче б то зваріє.

— Вишивала я платочек

Не хватило шолку,

Хатка милай пасмеється,

Д'не хватило толку...

Письменник падає ниць на ліжку і навалює на голову подушку. А-а-а, ж-ж-ж-ж, і-і-і-і — несеться з кухні, немов десь гучномовців разом „гавкає“ в кімнаті свої лекції, концерти, диспути.

Письменник з почервонілим обличчям і блискучими очима схоплює зі стола каламар, кидається в двері, вискакує на кухню... і, мов блискавка мчить у ванну. Там обриває він усі мотузки з розвішаною на них білизною, топче її ногами, поливає чорнилом. Потім, заспокоївши своє бажання кривавої помсти, вертається в кімнату.

* * *

Шоста година. На кухні жіночий хор мие посуд і виконує „Рева та стогне Дніпр широкий“. Чарівну мелодію супроводить усього лише два примуси.

Дихнувши на кухонний букет ароматом Коті, відчиняє свої двері Зіна.

— Фі, як духами несе... — з'являється в своїх дверях Мотька.

— Дівчата, збудить мене о 8 годин, мені треба буде піти на пропколектив...

— Ач, продколектив... Та ладно.

* * *

Одинадцята година увечері. Тишина. На кухонному столі два великих і три маленьких пацюки вилізують брудний посуд. Один величезний, мов кішка, виграв в смітнику.

З Мотькиної кімнати несеться могутній храп з посвистом. Видно, лежить на спині.

В кімнаті Зіни два голоси: бубонить, чогось переконуючи приймний басок і чудовою гамою бризкає вгору, дратує жіночий сміх.

Стомлений письменник ще деякий час сидить замислено над чистим аркушем, а потім перо починає нервово-швидко бігати по поверхні паперу, немов наздоганяючи затрачений день.

РІЧКА СЕЙМ

КОМУ з вас доводилося бути в Курській губернії з її численними пороскиданими селами, такими характерними іноді своїм виглядом, іноді цікавими своїми звичаями? По дорозі Рильська мимохідь звернете увагу на околиці з їхньою чудовою природою. А що особливо цікавить і немов вабить до себе, так це річка Сейм. Цю річку згадується в старих легендах. Має вона зв'язок з містом Путивлем, де плакала Ярина.

Є там і старинний монастир, а в ньому кімната, де переживав Лже-Дмитро, навіть те крісло, на якому сидів.

Коли настане літо і почне припікати сонце, так і не до розлогих берегів Сейму. Багато невеличких містечок і сад розлягаються вздовж цієї річки. Чистої, прохолодної, чистої, як пластована і чиста, що тепер не має ніякого економічного значіння, а в часом можна б використати всією цією річкою. Цікаво побувати на річці тоді, коли щойно сонце починає схотити в білу блакить, поглядаючи своє пурпурове проміння на синю річку, ліси, гори, тепло відпочиваючи до вечора, трудовий день здуваючи. Тут гаразд відпочити можна

провести літо, підрипити своє здоров'я, набратися сил до нової роботи. Ніякої користі державі не дає річка Сейм, хоч і могла б вона грати не аби яку роль. Пливучи в центрі цукроварень (Тешкинської, Буриної, Бухаринської) вона для них цілком мертва, а тимчасом можна б нею перевозити сотні тисяч пудів буряку і тим полегшити та здешевити доставку. Хоч треба сказати, що початок у цій справі зроблено, але через недбайливість (я не можу сказати, чию саме) це якось заглухло. В 1926 році Тешкинська цукроварня мала свої катери і перевозила на них буряк. На цих катерах їздили навіть пасажири, але недовго.

Тепер ці катери гинуть десь по тихих затоках річки, а буряк підвозять до цукроваень старим, випробованим засобом транспорту: неквапливими волами та заїждженими шкапами...

Ледве чи слід нехтувати тими послугами, що їх нам даремко дає природа. Слід би краще експлуатувати Сейм для зміцнення нашого господарства. А ще ж річка Сейм і міста, що вздовж неї, — особливо Путивль, можуть бути за місця відпочинку для трудящих з великих міст.

А. Кононенко

Загальний краєвид Сейму.

ПРОБЛЕМА БОРОТЬБИ ЗІ СТАРІСТЮ

Стаття д-ра А. І. Мещанінова

Д-р Мещанінов

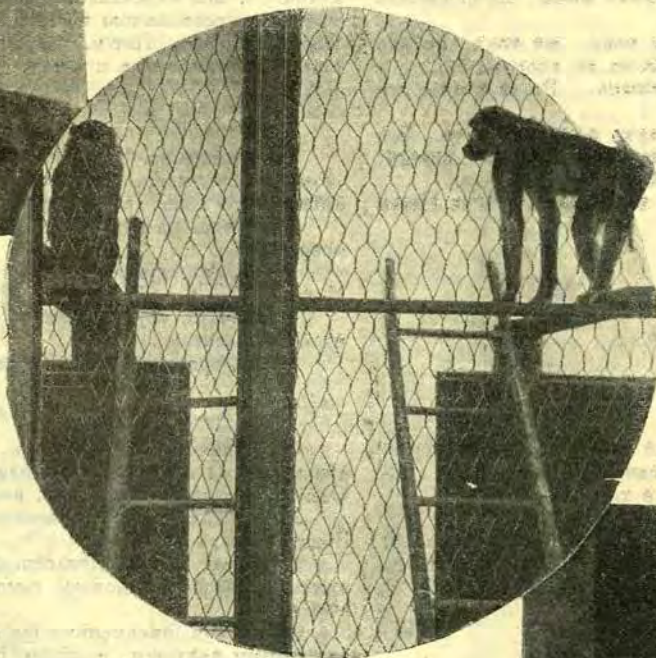
З ДАВЕН-ДАВНА, цілими тисячоліттями намагався людський розум знайти способи продовжити життя, перебороти старість. Чимало створено теорій про життя і смерть, чимало побудовано гіпотез про походження й сутність старости, але взагалі ще й досі в цьому складному питанні багато чого загадкового, чого пояснити ми ще не в силах.

Середню довготу людського життя ще за старих часів визначувало в 70—80 років. Це стверджує і статистика наших часів. Коли порівняти довготу життя людини з життям інших тварин, птахів, амфібій, приміром: верблюда 80—90 років, слона 150—180 років, папуги 100—120 років, ворони 150—200 років, лебедя 150—200 років, черепахи 200 років, коропа 120 років, щуки (деякі породи) до 300 років,— то доведеться одмити певну несправедливість природи супроти людини. Це примусило людину шукати пояснення причин такої різниці в довготі життя і, знайшовши, вишукувати засоби для боротьби з ними.

Вчені присвятили на це чимало праці, сил і часу, але кінець-кінцем дійшли пояснення лише „наслідків“ старости, а не причин, що цю старість зумовлюють. З таких важливих наслідків вияснили вони, що вкупі зі старістю настає звуження стінок в жилах (артеріосклероз), змен-

шення води в складі людського організму. Перший, хто створив наукову теорію про походження старости, був проф. І. І. Мечніков. На його думку, грубі кишки у людини, спадщина від людиноподібних мавп, що правлять за зборище для калових мас, які на одну третину складаються з бактерій, є причиною передчасної старости. Різ-

у тим, що серед бактерій у кишечнику є дуже багато так званих кишечних палочок. Ця кишечна палочка виробляє дуже отруйні речовини, що їх всоусує кров, розносить по всім організмі та отрує його. Особливо чутливі на ці отруйні речовини є ніжні нервові клітини людського організму. Ці клітини під впливом отрути кишечної палочки втрачають свою життєздатність супротивляються їй через те пожирають їх фагоцити, себ-то окрема відміна білих кров'яних кульок. Загибель цих нервових клітин є саме, на думку проф. Мечнікова, причина передчасної старости. Як спосіб боротьби з причиною передчасної старости проф. Мечніков запропонував молочно-кислу дієту, бо палочка молочно-кислого шмування, не шкідлива для людського орга-

У вільні часи

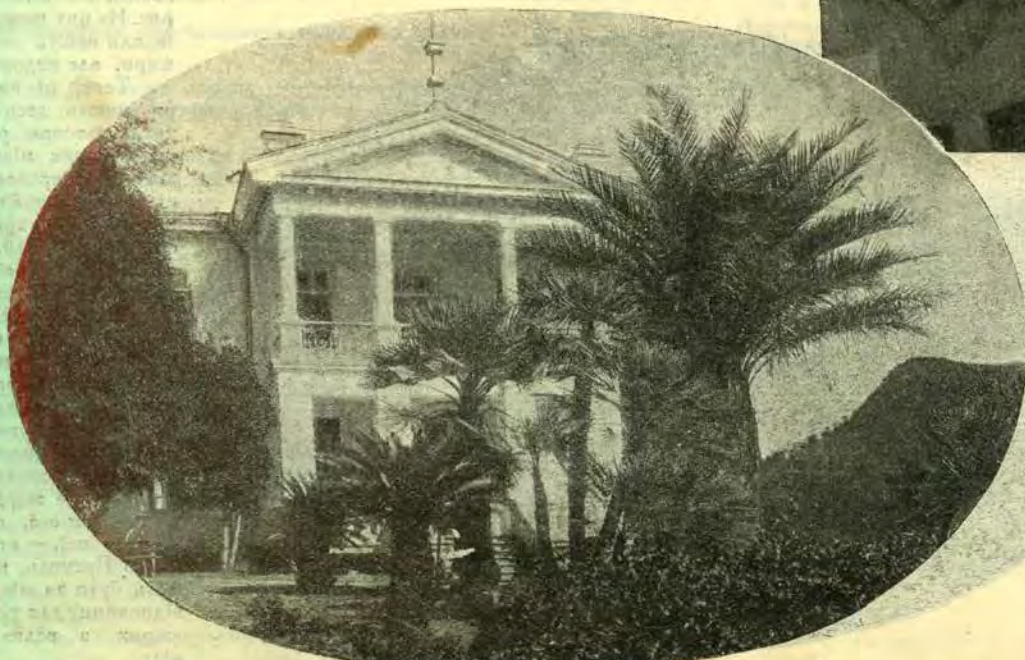

В лікарні

нізму, є ворог кишечної палочки, затрим в її ріст.

Але зроз міла річ, що ця наукова теорія Мечнікова не пояснила всього в складному й великому питанні про походження старости, вона торкнулась, головним чином, передчасної старости.

Незабаром з'явилися праці проф. Штейнаха в Відні, що з 1894 року розпочав свою роботу над дослідженням впливу полові задози на організм тварини. Наприкінці 19-го століття проф. Броун-Секар довів, що багато організмів, особливо задози нашого тіла, от як: щитувата задова, підшлункова, надниркові,

Центральний будинок Сухумського дослідника

новий придатак, насіннєві залози, яєчники то-що виділяють звану внутрішню секрецію. Ці окремі речовини, звані гормонами, потрібні організмові на те, щоб він правильно виконував усі функції, потрібні для його рівноваги. В 1899 році відкритий вище вчений Броун-Секар, 72-літній старик, підупалий силках і не здатний до праці, загадав зробити досвід на самому собі. Він вперенув собі під шкіру витяжку з криличкових залоз. В результаті цього він знову почав себе почувати бадьоро і став змогу працювати над своїми дослідями в лабораторії. Цей науковий акт був товчком для багатьох праць, що влилися в широкий відділ фізіології, відділ внутрішньої секреції залоз. Зокрема, чимало було переведено робіт, щоб дослідити полове залозу. Цими роботами стверджено велике значіння і вплив секреції полові залози на людський організм. Спостереження над тваринами, так і над людьми, позбавленими полові залози показали, що такі тварини й люди передчасно в'януть, то старіється.

Проф. Штейнах зробив дуже багато дотепних дослідів пацюках і довів величезне значіння полові залози. Ці досліді показали, що гормони цієї залози мають велику цінність і в питанні старости. В 1910 році проф. Штейнах висловив сміливу думку про штучне відмолодження через відмолодження гормонів полові залози, а в 1912 році вже на засіданні в Відні звідомив про позитивне розв'язання цього питання. Своїми дослідями він довів, що старі пацюки — апатичні, в'ялі, нездатні до полові діяльності — після того, як їм перещеплено полові залози молодих пацюків, мінялися так, що їх було впізнати: вони ставали бадьорі,

тварин. За матеріал для дослідів правили йому знову пацюки. Численними дослідями він довів, що переважувидної притоки насіннєвої залози впливає сприятливо на організм старих пацюків. Пацюків з гострим занепадом живлення, лисих, в'ялих байдужих до самиць, за 2½ тижні після операції (перев'язки вивідних проток обидвох яєчок) годі вже було впізнати, — вони поправлялися, вкривалися новою блискучою шерстю, боролися з молодими самицями і виявляли великий половий потяг. Ця операція вже не потрібувала перещеплення залоз, вона сама собою впливала на власні залози.

Після численних дослідів на тваринах, після пильних мікроскопічних і фізіологічних дослідів, проф. Штейнах прийшов до висновку, що справжня причина смерті тварин, що перенесли операцію відмолодження є в зміні їхньої центрально-нервової системи, яка, кінець-кінцем, виснажується і перестає працювати. Це стверджує і спостереження проф. Мечнікова, що, на його думку, фізична старість тварин і людини не йде рівнобіжно з психічною ста-

Проф. Штейнах

Після численних дослідів (перев'язки вивідних проток обидвох яєчок) годі вже було впізнати, — вони поправлялися, вкривалися новою блискучою шерстю, боролися з моло-

Малпа після операції

Д-р Я. А. Таболкін кожного ранку оглядає своїх „вихованців“

духливі, драчливі й здатні до полові діяльності. Особливо блискучих результатів дійшов Таболкін, перещепивши жіночу полове залозу старим самцями. Після того, як він прищепив їм залози молодих самиць, вони ставали златні давати нових нащадків. Цим проф. Штейнах довів, що перещеплені полові залози сприятливо впливають на власні залози, немов збуджують їх до життя. Зрозуміла річ, що Штейнахові досліді відкривали нові обрії в питанні про старість і боротьбу з нею. Це було немов продовження праць проф. Мечнікова. Зробивши багато таких дослідів на тваринах, загадав проф. Штейнах перенести їх і на людину. Треба було мати лише матеріал для перещеплень, бо жодна здорова людина не могла жертвувати своїми половими залозами, що їхнє значіння таке велике для організму. Це примусило Штейнаха шукати інших способів впливу на полові залози старих

Розважаючися, малпа пошкодила собі ногу. На тачці її відвозять у клініку

рістю. Старість фізична в житті настає раніш від психічної, чим і пояснюється у людини страх перед смертю.

Коли Мечніков, намагаючись знайти засоби проти процесу згасання фізичних властивостей організму, запропонував молочно-кислу дієту, то проф. Штейнах, поглиблюючи це питання, запропонував впливати на полові залози, бо це теж поліпшує фізичні властивості організму. Свою операцію—перев'язувати вивідні протоки,—він запропонував застосувати і до людей.

Його приятель і співробітник, хірург Ліхтенштерн в 1918 році вперше зробив цю операцію на людині і дістав дуже гарні результати. З того часу застосовують її й інші хірурги, що за кордоном, що й у нас.

Вийшло так, що в той самий час, коли у Відні над цим питанням працював проф. Штейнах, в Парижі над цим самим питанням провадив свої досліді проф. Воронов. В 1919 році на конгресі французьких хірургів він зробив доповідь про 120 перещеплень чоловічих полових залоз тваринам (баранам, козлам, то-що). Дійшовши гарних результатів, вважав він за можливе наслідки такого досвіду перенести і на людей.

Шукаючи відповідного матеріалу для перещеплень на людей, зупинився він на полових залозах людиноподібних малп. Річ у тім, що малпи біологічно є споріднені з людиною, що її кров, чітко відрізняючись від крові інших тварин, має такий самий склад, як кров малп. В 1920 році Воронов уперше перещепив шматки яєчка, взятого від малпи, людині, позбавленій своїх полових залоз через сухоту. Згодом опрацював він окрему техніку, застосував ці перещеплення на людях і досяг блискучих результатів. Потребу мати малп для розробки

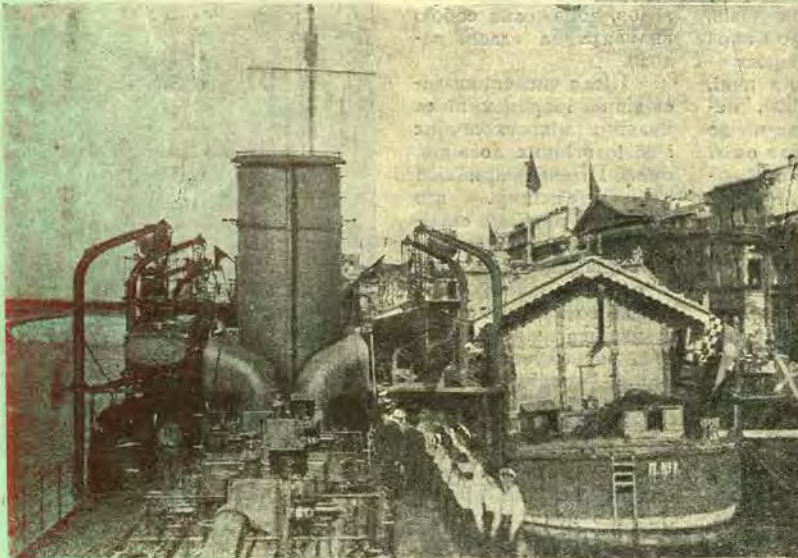
наукових питань, зв'язаних з досвідами над ними, взяв на увагу наш уряд і НКЗ СРСР вирішив заснувати розплідник для малп і у нас. Такий розплідник засновано в Абхазії, на Чорноморському узбережжі Кавказу. Уряд Абхазії в 1926 році видав на пільгових умовах в оренду на цю мету одну з Сухумських дач і дев'ять десятин парку. В 1927 році на узбіччі, захищеному від усіх вітрів, крім південного, серед мімоз, пальм, мушмалі, бананів—влаштовано цей новий розплідник для малп. Тепер там є вже 23 малпи. Ці нові мешканці—малпи почувають себе цілком гарно, живуть вони в умовах субтропічного клімату під пильним і дбалим доглядом. Є проєкт у 1928 році збільшити число малп до сотні та зробити згодом цей розплідник одним з найбільших.

Можна сподіватися, що зусиллями завідувача розплідника д-ра Я. А. Таболкіна і його співробітників пошастить довести цю велику і важливу справу до щасливого кінця.

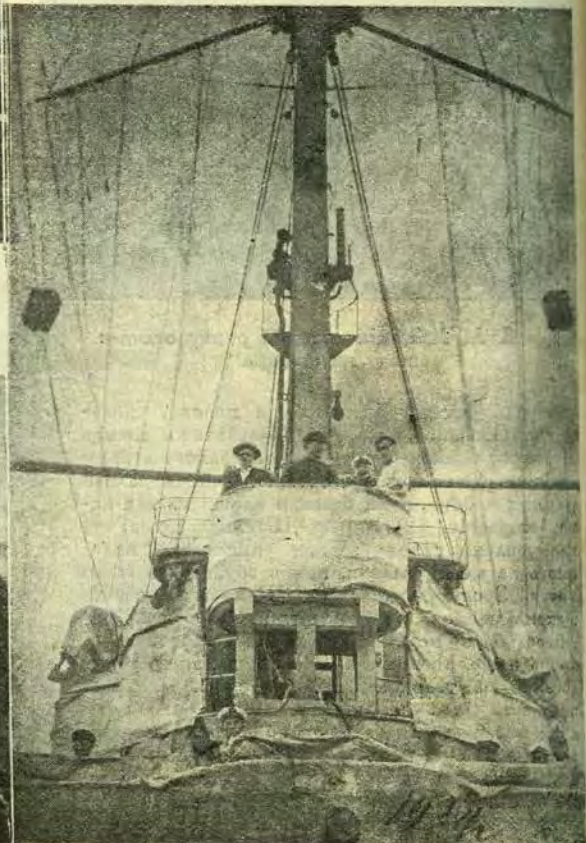

ДО 10-РІЧЧЯ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ

Рис. Фото*

Життя військморів на пароплавах Балтійської флоти.
Внизу — т.т. Зоф, Бубнов та Єремеїв

ВСЕУКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА ВИДАВНИЧА та КНИГОТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА

КНИГО СПІЛКА

Харків, Горяїнівський пр., № 2, телефон 46-74

НОВА ГРОМАДА

ДВОХТИЖНЕВИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ, КООПЕРАТИВНИЙ, НАУКОВО-

ПОПУЛЯРНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ

Виходить за відповідальною редакцією А. Е. ГЕГЛЕРА.

Завідує Редакцією С. П. КРАВЦІВ (КРИГА).

СТАТТІ

з усіх питань практичної кооперативної роботи та сільського господарства

ПОСТІЙНІ ОГЛЯДИ

політичного життя та революційного руху в СРСР та за кордоном

ОПОВІДАННЯ ТА ВІРШІ

найкращих сучасних письменників та літературного молодняку, ілюстровані кращими художниками

ЦІКАВІ ІЛЮСТРАЦІЇ

з будівництва та побуту України, СРСР. Закордонна політ-хроніка в ілюстраціях

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

На рік 5 крб. — коп.
На півроку 2 крб. 75 коп.
На 3 місяці 1 крб. 50 коп.
Ціна окремого числа. — крб. 30 коп.

НИЗКА ПОСТІЙНИХ ВІДДІЛІВ

Кооперація. Літературний розділ. Сільське господарство. По кооперативній Україні. Книжкова полиця. Новинки науки й техніки. Розвага на дозвіллі. Постійна інформація про нові видання Книгоспілки

ЛИСТУВАННЯ

з читачами й дописувачами. Поради в справі читання й кооперативної самоосвіти

**ВИМАГАЙТЕ В УСІХ
КООПЕРАТИВНИХ ТА ІНШИХ
КНИГАРНЯХ, КІОСКАХ
ТА ГАЗЕТНИХ ЕКСПЕДИЦІЯХ**

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

торговля и производство предметов военизации и обороны „ПОСТ. Ч. З. У.“

ПРАВЛЕНИЕ: ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СКЛАД
Харьков зд. ВУЦИК'а Харьков ул. Свердлова 1

ОТДЕЛЕНИЯ:

Киев, Одесса, Днепропетровск, Луганск, Зиновьевск

Мелкокалиберн. ОРУЖИЕ русск. и заграничное
ПАТРОНЫ
ПРОТИВОГАЗЫ
СТРЕЛКОВЫЕ ПРИБОРЫ
ВОЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА

ОТДЕЛ ВОЕННОГО СНАРЯЖЕНИЯ

:: ПОЛЕВЫЕ СУМКИ, КАБУРЫ И Т. П. ::

КОНЦЕССИОННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

„ШАРИКОПОДШИПНИК „СКФ“

г. ХАРЬКОВ, пл. Тевелева, 29 д. Внешторгбанка Т. 40-50

Ш а р и к и стальные всех размеров

Шариковые и Роликовые подшипники для всевозможных машин. станков всех отраслей промышленности, для автобусов, автомобилей, тракторов и проч.

Стальные полускаты для штатных и путевых вагонок на шариковых и роликовых подшипниках.

Трансмиссионное оборудование — валы точеные, подвески кронштейны, шкивы и проч.

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ ОТ 3-х РУБЛЕЙ

высылаются наложенным платежом

Конторская ул. (Краснооктябрьск.) № 5 Рыбальченко

ЖЕЛАЕТЕ СОХРАНИТЬ ЦЕННОСТЬ ВАШЕГО ИНСТРУМЕНТА —
Производственная ЧАСТЬ ГОСМУЗПОФШКОЛЫ
Харьков, ул. К. Либунета, (бывш. Сумска) 34.

ПИАНИНО, РОЯЛЕЙ Настройка 4 руб., ремонт из лучших материалов, полировка, покупка, продажа, комиссия, консультация, поручения иногородних, выезд в провинцию. **РАССРОЧКА.** допр. мандолин, гитар. Клубам, школам, детдомам, воинским частям — скидка. Поступили в прод. рояли и пиан. лучш. фирм.
СВОЕВРЕМЕННО РЕМОНТИРУЙТЕ В НАШЕЙ МАСТЕРСКОЙ.

НА УВАГУ ЧИТАЧАМ „ВСЕСВІТА“

ОДЕРЖУЮЧИ ВІД ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ТА ЧИТАЧІВ „ВСЕСВІТА“ ЧИМАЛО ЗАПИТАНЬ ПРО ТЕ, **ЧИ ДОПОМАГАЄ ЧИТАННЯ „ВСЕСВІТА“ ОМОЛОЖЕННЮ**, а КОЛИ НІ, ТО ЧОМУ?—видавництво примушене, запобігаючи довгих коментаріїв, вмістити тут дві фотографії з роботи проф. **ВОРОНОВА**, що зараз готується до друку:

„ПРИЄМНА ЧИТАНКА ТА ОМОЛОЖЕННЯ“

ТЕРМІН ПІЛЬГОВОЇ ПЕРЕДПЛАТИ
ПРОДОВЖЕНО до 15-го травня

Службовець Маслотресту М. С. Перелига, що ще ніколи не читав „ВСЕСВІТА“

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

багато-
ілюстрований
„ТИЖНЕВИК“

„ВСЕСВІТ“
* * * * *

Він же,— ставши річним передплатником багато-ілюстрованого тижневика „ВСЕСВІТ“

ТЕРМІН ПІЛЬГОВОЇ ПЕРЕДПЛАТИ
ПРОДОВЖЕНО до 15-го травня

СПОДІВАЄМОСЬ, ЩО ПІСЛЯ ТАКОГО ПОЯСНЕННЯ читачі вже не будуть турбувати видавництво зайвими запитаннями і з усіма замовленнями на журнал звертатимуться безпосередньо до контори:

≡ ХАРКІВ, ВУЛ. К. ЛІБКНЕХТА, № 11, „ВСЕСВІТ“ ≡

При цьому треба завжди мати на увазі, що **ТЕРМІН ПІЛЬГОВОЇ НАДСИЛКИ ПЕРЕДПЛАТИ ПРОДОВЖЕНО ДО 15-го ТРАВНЯ** і таким чином річні передплатники, надіславши гроші до 15-до травня, візьмуть участь у розподілі премій:

- Модерний радіо-апарат з гучномовцем, наушниками й лампами.
- Фото-апарат з належним приладдям.
- Велосипед.
- Столярний та слісарний струмент, то що.